

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук
Гоменюка Дмитра Васильовича на дисертацію
Романова Леоніда Анатолійовича

«Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій», подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із планами відповідних галузей науки

Добробут країни та функціонування ринкової економіки значною мірою залежать від рівня професійної (професійно-технічної) освіти, зокрема від якості підготовки кваліфікованих робітників. Сучасні високотехнологічні виробництва, до яких належить автотранспортна галузь, вимагають від кваліфікованого робітника високих рівнів прояву професійних знань та вмінь, сформованості інноваційних якостей особистості. У зв'язку з цим актуалізується необхідність формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій з урахуванням потреб сучасного виробництва. Отже, тема дисертації Л. А. Романова «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій» є своєчасною і актуальною.

Важливо відзначити, що дисертаційне дослідження виконано в рамках науково-дослідних тем лабораторії технологій професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України «Вдосконалення особистісно-розвивальних педагогічних технологій у професійно-технічній освіті» (РК №0113U003045), «Методичні засади розроблення проектних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників аграрної, будівельної, автотранспортної галузей» (РК №0116U004143).

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Вивчення джерельної бази (244 найменування, з них 10 – іноземними мовами), яке здійснив здобувач, дає підстави стверджувати, що вихідні дані дисертаційної роботи є ґрунтовними, базуються на аналітичному матеріалі і дають змогу виокремити істотні суперечності, на розв'язання яких було

Вх. № 51.12/119
Віг. 15.04.2021р.

спрямовано дослідження. Аналіз використаних джерел дав змогу дисертанту всебічно висвітлити педагогічні аспекти досліджуваної проблеми; методологічні підходи до вивчення формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій. Здійснений категоріально-понятійний аналіз досліджуваної проблеми дозволив визначити сутність базових понять дослідження.

Аналіз тексту дисертації Л. А. Романова, автореферату та змісту публікацій дають змогу дійти висновку про наукову обґрунтованість і достовірність викладених результатів.

Представлений у вступі науковий апарат дисертаційної роботи дає можливість сформулювати цілісні уявлення про обраний ракурс роботи, його будову, інструментарій, способи інтерпретації отриманих результатів.

Одержанню достовірних і обґрунтованих результатів сприяло застосування комплексу теоретичних, емпіричних і статистичних методів наукового дослідження, вибір яких зумовлений визначеною метою й адекватний завданням, які розв'язує автор.

Отримані експериментальні дані та результати їх опрацювання вказують на ефективність розробленої моделі формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій.

Новизна і вірогідність загальних висновків дисертації підтверджуються результатами дослідження і загалом не викликають сумніву.

Дисертацію написано на належному науковому рівні. Здобувач володіє теорією проблеми і методами її дослідження. Позитивне враження справляє оформлення роботи, представлені в ній табличні та графічні матеріали.

Зміст автореферату відображає зміст дисертації та досить повно висвітлює суттєві її аспекти, основні положення та висновки.

Рівень апробації результатів дослідження є достатнім і підтверджується участю дисертанта у науково-практичних заходах різного рівня.

3. Достовірність і наукова новизна одержаних результатів

Робота має беззаперечну наукову новизну, зокрема автором вперше спроєктовано та теоретично обґрунтовано модель формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій, що включає проактивний, концептуальний, змістовий, функціональний і результативний блоки, визначає функції, етапи і складові формування означеної готовності;

характеризується конкретизацією мети, наукових підходів, принципів, а також педагогічних умов її реалізації (підвищення мотивації учнів до оволодіння інноваційними виробничими технологіями; доповнення змісту навчання знаннями і вміннями щодо застосування інноваційних виробничих технологій; розроблення та впровадження методики формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій; створення інноваційно-розвивального середовища для формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій); розроблено та апробовано методику формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій, що виконує інноваційну, розвивальну, виховну, пізнавальну, інтерактивну, оцінну функції й реалізується у процесі загальнопрофесійної, професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки, а також позанавчальної роботи на ціле-мотиваційному, змістовно-процесуальному, контрольному-рефлексивному етапах, що відображають: динаміку розвитку потреб і цінностей професійного самовдосконалення, суб'єктивних якостей та інноваційних властивостей, формування знань, умінь і навичок застосування інноваційних виробничих технологій.

Удосконалено діагностичний інструментарій для дослідження готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій відповідно до розроблених критеріїв і показників: детермінаційного (прагнення, внутрішня мотивація до застосування інноваційних виробничих технологій, потреба у професійному самовдосконаленні; професійні цінності), поведінкового (активність щодо оволодіння інноваційними виробничими технологіями, проактивність щодо професійного самовдосконалення; інноваційні властивості, здатність до групової взаємодії, рефлексія), когнітивного (розуміння суті і специфіки ІВТ, здатність охарактеризувати та пояснити процедури їх застосування, усвідомлення відповідних вимог) та операційного (вміння і навички щодо застосування інноваційних виробничих технологій; відповідність дій та вчинків вимогам до їх застосування, здатність до вдосконалення операцій у застосуванні ІВТ).

Подальшого розвитку в роботі набув зміст поняття «готовність майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій»; розвиток полягає в конкретизації мотивів, цінностей, професійно важливих якостей, знань, умінь, навичок щодо вдосконалення інноваційних виробничих технологій.

4. Значення для науки і практики отриманих автором результатів

Значення одержаних результатів для педагогічної науки визначається, насамперед, тим, що наукові здобутки Л. А. Романова, зокрема наукові і практичні засади формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій, складають теоретичну і методичну базу для подальших досліджень з проблеми професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників інноваційного типу.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у розробленні та впровадженні в освітній процес ЗП(ПТ)О методичних рекомендацій із формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій; навчально-виховних проєктів «Моя професія найкраща», «Створимо СТО своєї мрії», «Веб-квест «Обережно: автомобіль»; навчальних програм: тренінг-курсу «Інноваційна поведінка» – для учнів ЗП(ПТ)О, спецкурсів «Освітні веб-квести: від ідеї до практики», «Використання соціальних мереж у педагогічній практиці», тем «Створення освітніх веб-квестів», «Кібер-полювання та мультимедійний альбом як типи інтернет-проєктів», «Електронні портфоліо як інструмент освітніх проєктів», «Використання сучасного електронного демонстраційного обладнання в навчальному процесі» – для педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, які проходять курси підвищення кваліфікації.

Зазначимо, що результати дослідження Л. А. Романова впроваджено у педагогічну практику Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Вінницькій області (довідка №01/17-290 від 01.11.2020 р.), Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області (довідка №01-39/436-1 від 17.12.2020 р.), Державного професійно-технічного навчального закладу «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» (довідка №525 від 23.12.2020 р.), Державного професійно-технічного навчального закладу «Роменське вище професійне училище (довідка №347 від 24.12.2020 р.), Відокремленого структурного підрозділу «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка» (довідка № 128 від 24.12.2020 р.), Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» (довідка №01-02/626 від 28.12.2020 р.), Національного транспортного університету (довідка №2128/13 від 29.12.2020 р.), Вищого професійного училища №25 м. Хмельницького (довідка № 01-15/528 від 29.12.2020 р.), Навчально-

методичного центру професійно-технічної освіти в Закарпатській області (довідка №301/01-15 від 29.12.2020 р.), ДПТНЗ «Шосткинське вище професійне училище» (довідка №01-34/02 від 04.01.21 р.).

5. Повнота викладу основних результатів дисертаційного дослідження у наукових фахових виданнях

Дисертантом виконано вимоги Міністерства освіти і науки щодо опублікування результатів дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

Основні положення дисертації Л. А. Романова достатньо повно висвітлені в 27 працях, з них 17 одноосібні, зокрема: в 7 статтях у провідних наукових фахових виданнях України, 1 статті у міжнародному періодичному збірнику наукових праць, 2 статтях в інших виданнях, підрозділі колективної монографії, 8 тезах у збірниках матеріалів наукових конференцій, частині довідника, частинах двох видань аналітичних матеріалів, навчальному посібнику та 3 методичних рекомендаціях, концепції, що отримала авторське свідоцтво.

7. Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Дисертантом чітко окреслено науковий апарат дослідження, дотично об'єкта та предмета правомірно визначено мету і завдання роботи. Всебічне вивчення проблеми, стану її наукової розробленості надало змогу автору сформулювати термінологічний апарат дослідження, докладно проаналізувати значне коло теоретичних і практичних питань, зробити самостійні висновки. Усі композиційні частини роботи вирізняються послідовністю та чіткою логікою викладу змісту, що засвідчує про сформованість у дисертанта дослідницьких умінь та наукової культури.

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Логіка і послідовність викладу тексту дисертації відповідає розв'язанню поставлених завдань дослідження.

У першому розділі – «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій як науково-педагогічна проблема» – висвітлено результати аналізу дослідженості проблеми в педагогічній теорії і практиці, з'ясовано суть і структуру поняття «готовність майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій», визначено особливості її формування у ЗП(ПТ)О.

На позитивну оцінку заслуговує обґрунтування методологічних основ формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до застосування інноваційних виробничих технологій, які базуються на системному, діяльнісному, технологічному, особистісно орієнтованому, компетентнісному, контекстному, інноваційно-зорієнтованому, суб'єктно-продуктивному підходах.

При визначенні принципів формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій (науковості, системності та цілісності, наступності та неперервності, продуктивності, варіативності, розвитку суб'єктності, інтерактивності, інноваційності, соціального партнерства), автор доречно акцентує увагу на поєднанні особистісних, соціальних і діяльнісних аспектів.

Відзначимо належний рівень категоріально-понятійного аналізу проблеми дослідження, що дозволив автору науково грамотно надати визначення понять «інноваційні виробничі технології автотранспортної галузі», «готовність майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій».

Дисертантом, на нашу думку, обґрунтовано визначено структуру готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій, що містить такі компоненти: *мотиваційно-ціннісний* (прагнення та внутрішня мотивація до застосування ІВТ, потреба у професійному самовдосконаленні, цінності соціальної відповідальності за результати діяльності, професійного самовдосконалення), *суб'єктний* (активність щодо застосування ІВТ, проактивність щодо професійного самовдосконалення, інноваційні властивості, здатність до групової взаємодії, рефлексія); *пізнавальний* (розуміння суті і специфіки реалізації ІВТ, усвідомлення відповідних процедур, знання вимог щодо вибору та умов застосування ІВТ); *діяльнісний* (уміння й навички щодо застосування ІВТ, відповідність дій та вчинків вимогам їх застосування, здатність до самовдосконалення щодо застосування ІВТ).

Акцентуємо також увагу на результатах аналізу особливостей формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій, що засвідчив високі вимоги підприємств щодо рівня такої готовності та водночас недостатню залученість роботодавців до цього процесу, відставання навчально-методичного забезпечення від швидкого оновлення ІВТ, відсутність спеціальних методик, недостатню готовність

педагогічних працівників до використання інформаційно-комунікаційних технологій, невідповідність матеріально-технічного забезпечення закладів.

У другому розділі – «Проектування процесу формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій» – обґрунтовано педагогічні умови, модель та методику формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій.

Зазначимо, що автор системно підійшов до визначення блоків моделі формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування ІВТ, встановлюючи зв'язки між усіма її елементами.

У практико орієнтованому контексті зазначимо, що автором розроблено та апробовано методику формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування ІВТ, яка виконує інноваційну, розвивальну, виховну, пізнавальну, інтерактивну, оцінну функції; реалізується у процесі загальнопрофесійної, професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки, а також позанавчальної роботи на цілемотиваційному, змістовно-процесуальному, контрольному-рефлексивному етапах. Успішна реалізація методики забезпечується тренінгами для педагогічних працівників на базі регіональних навчально-методичних центрів професійно-технічної освіти та ЗП(ПТ)О.

За результатами дисертаційного дослідження автором запропоновано авторський тренінг-курс для майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі «Інноваційна поведінка», метою якого є розвиток творчих здібностей, здатності учасників знаходити нові нестандартні вирішення завдань; формування навичок інноваційної поведінки на особистісному, діяльнісному, соціальному рівнях; налагодження комунікативних зв'язків усередині групи.

У третьому розділі – «Експериментальна перевірка моделі формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій» – наведено програму експериментальної роботи, описано хід експерименту та результати перевірки моделі формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій.

Представлені у розділі експериментальні дані переконливо доводять, що впровадження розробленої моделі позитивно впливає на формування усіх структурних компонентів готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування ІВТ: мотиваційно-ціннісного, суб'єктного, пізнавального, діяльнісного. Наявність такої позитивної

динаміки свідчить про те, що поставлена мета дослідження досягнута, гіпотеза доведена, а його завдання виконані.

Загальні висновки відображають досягнення поставлених мети і завдань, корелюють з висновками до розділів.

У мовностилістичному оформленні дисертації враховано особливості наукового стилю мовлення. Чітку логічну структурованість роботи забезпечують лаконічні висновки та узагальнення, систематизація матеріалу в таблицях та діаграмах після окремих масивів інформації.

8. Ідентичність автореферату основним положенням дисертації

Структурна побудова і зміст автореферату ідентичні основним положенням дисертації. Наукові положення, висновки й рекомендації, наведені в авторефераті, належним чином розкриті й обґрунтовані в рукописі дисертації Л.А. Романова.

9. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Разом з позитивною оцінкою ходу і результатів дослідження, робота не позбавлена дискусійних положень, тому вважаємо за доцільне висловити деякі зауваження і побажання:

1. Вважаємо, що зміст роботи був би логічніше структурованим, якби містив окремих підрозділ, який би презентував критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій.

2. Доцільно було б включити до наукової новизни, зокрема до її складової «набули подальшого розвитку», не тільки поняття «готовність майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій», а й визначене у п. 1.1. поняття «інноваційні виробничі технології автотранспортної галузі».

3. Представлення у п. 1.2 структури готовності майбутніх кваліфікованих робітників до застосування інноваційних виробничих технологій значно виграло б, якби було унаочнено у вигляді схеми.

4. Вважаємо, що додатки є цінною складовою дисертаційної роботи, зокрема у додатку Д 6. представлено навчальну програму теми для викладачів, які проходять курси підвищення кваліфікації, «Використання сучасного електронного демонстраційного обладнання в навчальному процесі». Водночас бажано було б акцентувати увагу на цьому аспекті і основному тексті роботи (п. 2.4. «Методика формування готовності

майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій»).

Висловлені зауваження, однак, не знижують загального позитивного враження від дисертаційного дослідження.

10. Висновок

Аналіз дисертаційної роботи, автореферату та опублікованих праць дає підстави зробити висновок про те, що дисертаційне дослідження Леоніда Анатолійовича Романова на тему «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій» є завершеним, цілісним, самостійним науковим дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне та практичне значення. У роботі отримано нові науково обґрунтовані результати, які дали змогу автору здійснити комплексне вирішення важливого актуального наукового завдання, що полягало в науковому обґрунтуванні, розробці та реалізації теоретичних і методичних основ формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій.

Ураховуючи актуальність, новизну, значущість результатів дослідження для педагогічної науки й практики, дисертаційна робота «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій» заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 року (зі змінами), а її автор – Леонід Анатолійович Романов – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент -
кандидат педагогічних наук,
директор Навчально-наукового центру
ПТО НАПН України

Д. В. Гоменюк

Підпис Дмитра Гоменюка
підтверджує

інтернет-сайті в

Г.Т.Вдовенко